

Hallitusohjelma – hyte ja yhdyspinnat

Pohjois-Savo 27.11.2022

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tuoreessa hallitusohjelmassa

Esimerkkinostoja hallitusohjelmakirjauksista

Kuntapolitiikka & hyte

- **Hyte-nostot/Kuntapolitiikka**
- **. Tavoitteina ovat alueen asukkaille ja yrityksille veto- ja pitovoimaiset kasvuyhteisöt sekä demokratian, osallisuuden ja tasa-arvoisuuden vahvistaminen.**
- *Jokaisen kunnan on pystyttävä tarjoamaan perustuslain mukaisesti peruspalvelut erityisesti sivistyspalveluissa. Kunnilla on myös edelleen avainmerkitys elinkeinopolitiikan, ympäristön, asumisen ja maankäytön kysymyksissä. **Sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle korostuu myös kunnan tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, joka näkyy muun muassa vapaa-aika- sekä kulttuuripalveluiden järjestämisessä***
- *Hallituksen tavoitteena on toimiva, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille suomalaisille.*

Nostoja hallitusohjelmasta: Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnat

- ✓ Kuntien tehtäväkentän vakiinnuttamiseksi kuntien tehtäviä ei siirretä hyvinvointialueille hallituskauden aikana.
- ✓ Hallitus lisää myös alueellisten ratkaisujen joustavuutta kuntien ja hyvinvointialueiden työnjaossa. Tavoitteen edistämiseksi säädetään kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuudesta sopia tehtävien hoitamisesta alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisesti.
- ✓ Oppilas- ja opiskelijahuollon osalta luodaan mahdollisuus sopia kyseisten palveluiden organisoimisesta myös kuntien kautta.
- ✓ Kuntouttavan työtoiminnan työhön suuntaavat palvelut palautetaan kuntien järjestämisvastuulle kuitenkin niin, että kunnilla ja hyvinvointialueilla on mahdollisuus sopia kyseisten palveluiden järjestämisestä myös toisin esimerkiksi hyvinvointialueen kautta koko alueen laajuisesti.

Nostoja hallitusohjelmasta: Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnat & hyte

- ✓ Kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden sekä työllisyyden edistämiseksi vahvistetaan.
- ✓ Selkiytetään kuntien ja hyvinvointialueiden vastuun työnjakoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Ohjataan kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja yhteistyötä erityisesti yhdyspintapalvelujen ja tiedolla johtamisen osalta
- ✓ Selkiytetään työn- ja vastuunjakoa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen välillä ja poistetaan päällekkäisyyksiä.
- ✓ Varmistetaan yhteistyö muun muassa hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten palveluntuottajien välillä. Tuetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä poikkihallinnollisella yhteistyöllä sekä vahvistetaan kaikkien väestöryhmien hyvinvoinnin näkökulmaa ja sen tietopohjaa hyvinvointialueiden ja kuntien ohjauksessa.
- ✓ Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -kertoimen painoarvoa kasvatetaan nykyisestä. Samalla tarkastellaan kuntien ja hyvinvointialueiden välistä rahoitusratkaisua siten, että se kannustaa panostamaan terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön
- ✓ Vaikuttavuus ja arviointi nostettu esiin

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistaminen

- **Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistaminen** Hallitus osoittaa pysyvää rahoitusta seuraaviin toimiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi.
- Järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön tuen vakinaistaminen
- Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä.
- Erikseen määriteltävät nuorten huumekuolemien vähentämistä tukevat toimet
- C-hepatiitin eliminointiin vuoteen 2027 mennessä tähtäävä ohjelma
- Palautetaan keliakiakorvaus alaikäisiä ja alemman tulotason aikuisia painottaen.
- Varaus muihin toimiin kaikista heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi: – Itsemääräämisoikeuslainsäädännön edistäminen, tarkemmin myöhemmin ohjelmassa kirjatun mukaisesti – Itsemurhien ehkäisyyn tähtäävät toimet (Itsemurhien ehkäisyohjelma) – Toimet, jotka kohdentuvat vakavasti päihteidenkäytöllä, rikoksilla ja väkivallalla oireilevien nuorten auttamiseen (23.)

Muut kuin suoraan hyteen liittyvät kirjaukset

Yleiset huomiot

- Nuoriso- ja liikunta-asiat ovat hyvin esillä - runsaasti sekä nuoriin että liikkumiseen liittyviä mainintoja eri puolilla hallitusohjelmaa.
- Hallitus laatii kaikki hallinnonalat kattavan kansallisen liikunnallisen elämäntavan ja toimintakykyohjelman. Ohjelman puitteissa edistetään Liikkuvat-ohjelmia sekä luodaan uusia toimintamalleja
- Merkittävää, että liikunta- ja nuorisoasioille on nimitetty oma ministeri
 - Suomessa ei aiemmin ole ollut erityistä nuorisoministeriä
 - Alkukaudella Sandra Bergqvist (SFP) ja loppukaudella (KD), nimeä ei ole päätetty vielä
- Hallitus osoittaa kokonaisvastuun nuorten hyvinvointityön johtamisesta opetus- ja kulttuuriministeriöön. Asiat käsitellään yhteistyössä useiden ministeriöiden välillä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksia leikataan hallituskaudella asteittain – tavoitetaso -125M€/ vuosi hallitusohjelman loppupuolella. Leikkaukset alkavat jo ensi vuonna, niillä väistämättä vaikutuksia kaikille toimialoille.

Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteena on luoda edellytyksiä nuorten hyvään elämään. Kansakuntamme menestys riippuu siitä, miten meidän nuorillamme menee.

Hallitus osoittaa **kokonaisvastuun nuorten hyvinvointityön johtamisesta opetus- ja kulttuuriministeriöön**. Asiat käsitellään yhteistyössä useiden ministeriöiden välillä.

Hallitus laatii laaja-alaisen **toimenpideohjelman** nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi. **Vahvistetaan moniammatillista työtä** nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. **Poistetaan lainsäädännöstä** eri viranomaisten **tiedonkulkuun liittyvät ongelmat**. **Laaditaan mittaristo** toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioimiseksi. Huomioidaan, että ratkaisut eivät löydy pelkästään nuorisopolitiikan* keinoin, vaan tarvitaan ministeriörajat ylittävää yhteistyötä.

Hallitus tukee nuorten hyvinvointia laaja-alaisessa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Osana yhteistyötä **määritellään viitekehys** hyvinvointialueiden, kuntien, koulujen, kolmannen sektorin ja seurakuntien **yhteistyölle**.

Kirjaukset nuorten hyvinvoinnista

Nuorten hyvinvointi on aiempaa polarisoituneempaa: yhä useampi nuori voi entistä paremmin, mutta pahoinvoivat nuoret voivat aiempaa huonommin. **Nuorten syrjäytyminen ja pahoinvoinnin kasvu ovat yhteiskuntamme suurimpia haasteita.**

On selvää, että mitä varhaisemmassa vaiheessa tunnistetaan syrjäytymisriskit, sitä tehokkaammin niihin voidaan puuttua. **On sekä yksilön että yhteiskunnan etu, että syrjäytymistä ennaltaehkäistään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.**

Koronan aiheuttamaa ja pahentamaa **nuorten hyvinvointi- ja oppimisvajetta** korjataan vielä useiden vuosien ajan.

Nuorten **mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet**. Joka neljännellä nuorella on mielenterveyden ongelmia.

Alaikäisten tekemät vakavat rikokset ovat raaistuneet ja lisääntyneet. Tähän liittyy myös uudenlaisia ilmiöitä, kuten jengiytyminen.

Lapsista ja nuorista vain joka kolmas sekä aikuisista joka neljäs liikkuu terveytensä kannalta riittävästi.

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Hallitus **panostaa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin**, kuten **etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajoihin** sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielillä. Erityisesti kiinnitetään huomiota eri syistä haavoittuvimmassa asemassa oleviin nuoriin.

Hallitus **edistää koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä** sekä turvallisten aikuisten läsnäoloa kouluissa

Hallitus turvaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. **Lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuutta kehitetään yhteistyössä**

harrastustoimijoiden kanssa. Huomioidaan erityisesti ilman harrastusta olevat ja harrastuspudokkuudesta kärsivät lapset ja nuoret. **Selvitetään harrastus- ja kerhotoiminnan rakenteiden sekä rahoituksen kokonaiskuva ja huolehditaan siitä, että Harrastamisen Suomen malli täydentää olemassa olevaa harrastuskenttää.**

Harrastamisen **Suomen mallia koskeva lainsäädäntö arvioidaan**. Osana työtä **selvitetään harrastustoiminnan tukemista koulujen loma-aikoina**. Hallitus **lisää harrastesetelin käyttöä** kunnissa lasten ja nuorten mielekkäiden harrastusmahdollisuuksien laajentamiseksi.

Hallitus edistää retkeilyä ja matkailua Suomen luonnossa. **Ympäristökasvatukseen ja etenkin lasten ja nuorten luonnossa liikkumisen mahdollisuuksiin panostetaan**

Oman talouden hallinta on elämän perustaito, jonka kaikki voivat oppia. Hallitus **panostaa erityisesti nuorten talousosaamisen edistämiseen**.

Matalan kynnyksen mielenterveysapu ja -palveluiden saatavuus

Mielenterveyspalveluiden saatavuutta parannetaan pikaisesti. Kehitetään perustason mielenterveyspalveluja esimerkiksi terapiat etulinjaan -toimintamallin kokemuksia hyödyntäen ja ottamalla käyttöön porrasteinen hoitomalli.

Kehitetään perustason mielenterveyspalveluja esimerkiksi Terapiat etulinjaan -toimintamallin kokemuksia hyödyntäen ja **ottamalla käyttöön porrasteinen hoitomalli**. Turvataan lainsäädännöllä lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy perustasolla lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin (niin sanottu hallituksen mallin mukainen **lasten ja nuorten terapiatakuu**). **Edistetään matalan kynnyksen toiminnan, muun muassa walk in -palveluiden ja chat-palveluiden ja mielenterveysavun saatavuutta koko maassa.**

Perutaan lakimuutos, joka on mahdollistanut vuoden 2019 alusta 16–29-vuotiaiden ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn ilman sairaus- tai vammadiagnoosia.

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistaminen

Hallitus osoittaa **pysyvää rahoitusta** seuraaviin toimiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi.

- **Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen** vuoteen 2027 mennessä.
- Erikseen määriteltävät **nuorten huumekuolemien vähentämistä tukevat toimet**
- **Itsemurhien ehkäisyyn tähtäävät toimet** (Itsemurhien ehkäisyohjelma)
- **Toimet, jotka kohdentuvat vakavasti päihteidenkäytöllä, rikoksilla ja väkivallalla oireilevien nuorten auttamiseen**

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisy ja hyvä hoito ovat tärkeitä sekä kansanterveyden että kansantalouden näkökulmasta. Erityisesti nuorten lisääntyneet mielenterveysongelmat vaativat määrätietoisia toimia.

*Mielenterveys- ja päihdepalveluiden 1.1.2023 uudistuneen lainsäädännön toimeenpano varmistetaan yhdessä hyvinvointialueiden kanssa. **Mielenterveysstrategia 2020–2030 -työssä tunnistettuja toimia jatketaan osana hallituksen toimia mielenterveyden edistämiseksi.***

*Lisäksi **jatketaan itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa.** Mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyvien **sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta parannetaan.***

Ehkäistään asunnottomuutta varmistamalla, että asumis-, talous- ja velkaneuvontaa sekä päihde- ja mielenterveyspalveluita on saatavilla. Panostetaan asunnottomuutta kokeneiden työllistymiseen.

***Nikotiinipussit** otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla **pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä**, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut.*

Syrjäytymisen ehkäisy

Hallitus käynnistää välittömästi **ohjelman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi**. Vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä ja toimivien käytäntöjen jakamista asunnottomuuden ehkäisemisessä ja poistamisessa. **Huomioidaan asunnottomuuden poistamisessa erityisesti nuoret asunnottomat**. Edistetään nuorten tuettujen asumisyksiköiden perustamista.

Poikiin ja miehiin kohdistuviin **tasa-arvo-ongelmiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota erityisesti nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi**.

Nykyistä **ennaltaehkäisevää Ankkuritoimintaa tai vastaavaa toimintaa kehitetään yhä kattavammaksi ja toimivammaksi**. Hyödynnetään oikeusministeriön kehittämää **toimintamallia Ankkuritoiminnan jälkeisenä tukena**.

Erytyisesti väkivallan ja **rikollisuuden ennaltaehkäisytyötä tekevien kansalaisjärjestöjen EU-rahoitusmahdollisuuksia laajennetaan**.

Ruoka-aputoiminnan rahoituksen vakiinnuttaminen

Nuorten osallisuus

Hallitus edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta muun muassa **vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla.**

Hallitus **valmistelee ja toimeenpanee kansallisen ohjelman demokratian ja osallistumisen edistämiseksi.** Erityisenä tavoitteena on äänestysaktiivisuuden edistäminen ja lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen.

Edistetään demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen kehittämistä. Vahvistetaan hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa jo lapsesta lähtien perustuslaillinen sanan- ja mielipiteenvapaus turvaten.

Keskeinen osa toimivaa demokratiaa on aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta. **Hallitus valmistelee kansalaisjärjestöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman.** Strategian puitteissa kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä säätelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta.

Liikunnan ja huippu-urheilun kirjaukset

Liikkumattomuuden seuraukset

Suomen hyvinvoinnin tilaa käsittelevässä tuoreessa OECD-raportissa kuitenkin tunnistetaan, että **heikentyvä osaaminen ja terveydentila sekä eriarvoisuus vaikuttavat ihmisten työkykyyn ja kykyyn osallistua yhteiskuntaan. Mielen terveyden häiriöiden lisäksi liikkumattomuus sekä ylipainoon liittyvät sairaudet ovat yleistyneet ja ovat yleisimmät syyt työkyvyttömyyseläkkeisiin.**

Suomalaisten liikkuminen on vähentynyt jo vuosikymmeniä. Lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrässä sekä toimintakyvyssä tapahtuneet muutokset tarkoittavat, että väestön työ- ja toimintakyvyn tulevaisuudesta on huolehdittava. Suomalaisten liikkumattomuus maksaa arvioiden mukaan 3,2 miljardia euroa vuodessa.

Liikkumattomuus on suuri haaste kaikissa länsimaissa. **Liian monen suomalaisten hyvinvointia uhkaa liikkumattomuus, joka johtaa toimintakyvyn heikkenemiseen.** Lapsista ja nuorista vain joka kolmas sekä aikuisista joka neljäs liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Noin 40 prosentilla oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka vaikeuttaa arjessa jaksamista. **Liian vähäinen liikkuminen on uhka opiskelukunnolle, työssä jaksamiselle, maanpuolustuskyvylle sekä yleiselle hyvinvoinnille.** **Liikkumattomuus on myös kansantaloudellinen ongelma. Vuosien varrella on toteutettu erilaisia ohjelmia ja toimenpiteitä, mutta kehityssuunnan kääntäminen vaatii kokonaisvaltaista ja hallinnonrajat ylittävää lähestymistapaa.**

Toimenpideohjelman periaatteet

Hallitus **laatii kaikki hallinnonalat kattavan kansallisen liikunnallisen elämäntavan ja toimintakykyohjelman**. Ohjelman puitteissa edistetään Liikkuvat-ohjelmia sekä luodaan uusia toimintamalleja.

Liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen ohjelma on **valtioneuvostotasoinen ja sen toimeenpanoa ja seuranta varten perustetaan ministerityöryhmä**. Ohjelman toimeenpanoon osoitetaan **päätoiminen sihteeristö ja sen viestintään varataan resursseja**. Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti ja vaikuttavimmat toimintamallit vakiinnutetaan.

huomioidaan toimenpiteiden **pitkäjänteisyys**. Ohjelmassa tunnistetaan kunkin hallinnonalan osalta ihmisten fyysisen aktiivisuuden kannalta olennaiset muutostarpeet niin toimintatavoissa, rakenteissa kuin ajattelussakin. Arkiliikunnan vähentyminen on kasvava ongelma. **Ohjelmassa etsitään ratkaisuja arjessa tapahtuvan liikkumisen lisäämiseksi. Hyödynnetään digitalisaation mahdollisuuksia** liikunnallisen elämäntavan edistämisessä.

Ohjelmaa toimeenpannaan **laajassa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden, kuten ministeriöiden, yritysten, työmarkkinajärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja median, kesken**. Ohjelmassa hyödynnetään parhaat kansainväliset käytännöt liikunnan lisäämiseksi.

Ministeriöt valmistelevat ja toimeenpaneavat liikkumista ja toimintakykyä parantavat toimenpiteet ja valitsevat niille mittarit. Valtion liikuntaneuvoston, liikunnan poikkihallinnollisen virkamiestyöryhmän (LIPOKO) työtä sekä kansalaisjärjestöjen ja urheiluseurojen asiantuntemusta hyödynnetään valmistelussa.

Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteet I

Hallitus toteuttaa ohjelmaa muun muassa seuraavin toimenpitein:

- *Vahvistetaan liikuntaosaamista eri koulutusaloilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kasvatusalalla.*
- **Liikunnan ja terveyden edistäminen huomioidaan poikkihallinnollisesti kuntien ja hyvinvointialueiden strategioissa. Vahvistetaan elintapaohjausta ja liikuntaneuvontaa** kunnissa ja hyvinvointialueilla **hyödyntäen samalla terveysteknologian mahdollisuuksia.** Arvioidaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tarkoitetun rahoituksen kohdentumista kunnissa ja hyvinvointialueilla.
- *Tuetaan **perheiden liikunnan edistämistä.** Sisällytetään pallo äitiyspakkaukseen ja lisätään neuvoloihin perheliikuntaneuvontaa.*
- **Kannustetaan kuntia kehittämään päiväkotien ja koulujen pihoja monipuolisiksi lähiliikuntapaikoiksi.** Kannustetaan kuntia mahdollistamaan tilojensa käyttö nykyistä laajemmin eri opiskelijajärjestöjen urheilutoiminnassa.

Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteet II

- **Vahvistetaan päiväkotij- ja koulupäivien sekä koulumatkojen liikunnallistamista sekä koulupäivien yhteydessä tapahtuvaa harrastamista.**
- Lisätään perusopetuslakiin **liikunnallisen elämäntavan edistäminen**. Tuetaan kasvatuksen ja opetuksen henkilöstöä työssään levittämällä toimivimpia käytäntöjä.
Kannustetaan kuntia laajentamaan Liikkuvat-ohjelma kaikkiin päiväkoteihin ja kouluihin.
- Kokeillaan koulupäivän jälkeisen liikunnan harrastamisen erilaisia toteutustapoja, kuten **harrasteseteliä**. Tulosten perusteella toimivimmat käytännöt vakiinnutetaan osaksi Suomen harrastamisen mallia.
- Peruskoulun laajojen terveystarkastusten yhteydessä **annetaan henkilökohtaista liikuntaneuvontaa ja -ohjausta** oppilaan **MOVE!-tulosten** perusteella.
- Selvitetään toisen asteen koulutuksessa **liikunnan lisäämistä jokaviikkoiseksi oppiaineeksi**. Edistetään kaikkien korkeakoulujen hakeutumista Liikkuva opiskelu -ohjelmaan.
- **Liikunnan ja toimintakyvyn edistäminen lisätään osaksi kutsuntojen sisältöä.**
- Työssä jaksamista tuetaan ottamalla liikkuminen keskeiseksi osaksi työkyvyn ja työelämän kehittämistä. Selvitetään työnantajien vaikuttavimmat keinot edistää työntekijöiden fyysistä aktiivisuutta yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.

Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteet III

- **Päivitetään kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma.**
 - Alennetaan yksityistieavustusta sekä kävelyn- ja pyöräilyn edistämisen rahoitusta.
- **Erityisesti turvallisiin koulureitteihin sekä liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen kiinnitetään huomiota. Maankäytön lainsäädäntöä uudistettaessa huomioidaan liikkumisen edistäminen. Osana MAL-sopimusmenettelyä edistetään kävelyä ja pyöräilyä.**
- **Edistetään luonnon virkistyskäyttöä** sekä luontomatkailua. **Uudistetaan ulkoilulaki** huomioiden omaisuuden suoja. Tunnistetaan muun muassa metsästyksen, erätoiminnan sekä lemmikkieläinten merkitys liikunnan lisäämisessä.
- **Selvitetään ja arvioidaan mahdollisuuksia liikunnan tukemiseen verotuksen keinoin. Selkiytetään liikunta-alan toimijoiden arvonlisäverokohtelua liikkumiseen kannustavaksi.**
- **Edistetään vanhusten toimintakykyä ja ehkäistään kaatumisia. Selvitetään mahdollisuus taata subjektiivinen ulkoiluoikeus ikääntyneille. Otetaan käyttöön Sitran esittämä kotitalousvähennys, jolla edistetään yli 75-vuotiaiden toimintakykyä ja kotona pärjäämisen edellytyksiä liikunta- ja kuntoutuspalveluiden hankkimista helpottamalla.**
- **Tunnistetaan liikunta-alan yrittäjien mahdollisuudet toimia osana palvelutuotantoa.**

Käpy & luonnon virkistyskäyttö

Parannetaan pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä muun muassa päivittämällä kävelyn ja pyöräilyn **edistämishjelma**, toteuttamalla **toimenpideohjelma koulu- ja työmatkapyöräilyn edistämiseksi** sekä **panostamalla kävely- ja pyöräväylien liikenneturvallisuuuteen**.

Hallitus edistää retkeilyä ja matkailua Suomen luonnossa. Ympäristökasvatukseen ja etenkin lasten ja nuorten **luonnossa liikkumisen mahdollisuuksiin panostetaan**. Valtion retkeilyalueet kootaan selkeäksi kokonaisuudeksi Metsähallituksen Luontopalveluiden alle, jolloin niitä voidaan kehittää kansallispuistojen kaltaisena brändinä. Samassa yhteydessä **päivitetään ulkoilulakia**.

Hallitus tarkastelee samalla mahdollisuuksia sovittaa yhteen metsästystä ja muuta luonnonsuojelualueiden virkistyskäyttöä. Hallitus mahdollistaa kansallispuistojen rahoituspohjan vahvistumisen vapaaehtoisten käyntimaksujen muodossa ja selvittää mahdollisuuksia hyödyntää yhteistyöyrittäjä perittäviä maksuja